امکان سنجی توسعه گردشگری درنواحی روستایی(مطالعه موردی: دهستان آبگرم از بخش سرعین در استان اردبیل)

دکتر بیژن رحمانی *

بهرام ایمانی **

محمد علی نظام محله ***

چکیده

امروزه گردشگری به عنوان یکی از پیشرو ترین صنایع در حال رشد دنیا و ابزاری برای افزایش درآمد ملی کشورهای دنیا به حساب می آید. در این صنعت یکی از جذاب ترین و شاید جدیدترین آن ها،گردشگری روستایی است که اخیراً مورد توجه واقع شده است. چنانچه توسعه گردشگری درمناطق روستایی عنصری اساسی و یکی از راه های نجات روستاها از فقر، مهاجرت،مشکلات اجتماعی– اقتصادی ایجاد رفاه اجتماعی،حفظ ویژگی های فرهنگ سنتی ، حفظ بافت سنتی روستاها ، ارتباطات فرهنگی ، حفظ منابع طبیعی قلمداد می شود. روستاهای مورد مطالعه این تحقیق،۱۵روستای دهستان آب گرم از بخش سرعین در شهرستان اردبیل می باشد. با توجه به این که این روستاهادر نزدیکی یکی شهر توریستی قرار گرفته اند،ولی از منافع حاصل ازفعالیت های گردشگری بی نصیب مانده اند،که یکی از دلایل این امردرناشناخته بودن توان ها و قابلیت های توریستی این روستاها و نداشتن طرح و برنامه برای آن ها می باشد. به همین دلیل تحقیق حاضردرپی شناسایی جاذبه ها،وضع موجود امکانات و خدمات گردشگری ، و تنگناهای موجود در راه توسعه گردشگری روستایی در این دهستان و در نهایت در پی ارائه پیشنهادات با توجه به وضع موجود می باشد. روش تحقیق دراین پژوهشی،توصیفی– تحلیلی بوده واز روش های کتابخانه ای واسنادی برای گردآوری اطلاعات درآن استفاده شده است. با توجه به این تحقیق می توانیم این نتیجه را اخذ کنیم که روستاهای دهستان مورد مطالعه از جاذبه های ناشناخته زیادی برخوردارند ولی ازامکانات تفریحی ورفاهی اندکی برخوردار هستند .

واژگان کلیدی : امکان سنجی؛گردشگری روستایی؛توسعه روستایی؛دهستان آبگرم سرعین.

---

* دانشیار گروه جغرافیای دانشگاه شهید بهشتی

** دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه شهید بهشتی

***دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیایی طبیعی دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دریافت :۸۹/۷/۲۸ تاریخ پذیرش :۸۹/۱۱/۲۵

Archive of SID

www.SID.ir

مقدمه

در شرایطی که قرن بیستم به پایان رسیده است هنوز توسعه درنواحی روستایی کشوربا مسائل و چالش های متعددی مواجه است چراکه،راهبردهای گذشته درزمینه توسعه نواحی روستایی موفقیت آمیزنبوده ونتوانسته اند مسائلی همچون فقر،اشتغال،بهداشت،امنیت غذایی و پایداری محیط زیست را تامین کنند. این راهبردها در توزیع منافع حاصل ازرشد و توسعه نیزموفق نبوده و سبب ایجاد مشکلات متعددی شده اند. یکی از راهبردهایی که اخیراً در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته،توسعه وگسترش گردشگری درنواحی محروم ودارای پتانسیل های لازم برای گسترش گردشگری است می باشد (کریم پناه،۱۳۸٤،۲). دراین راستا توسعه صنعت گردشگری درنواحی روستایی به عنوان یک استراتژی جدید توسط جوامع محلی،عوامل سیاسی وبرنامه ریزان مورد توجه قرارگرفت،زیرابه اعتقاد آنان گردشگری به عنوان عامل مهم توسعه ی مناطق روستایی می تواند نقش داشته باشد،به عبارت دیگر گردشگری روستایی حکم دارویی مشترک برای مشکلات اقتصادی،اجتماعی جوامع روستایی محسوب می شود (سنایی،۱۳۸٦، ٤).

با توجه به این که هفتاد درصدازعرصه های طبیعی کشوردراختیار روستاییان قراردارد،از این جا می توان به اهمیت مناطق روستایی در بهره برداری ازفعالیت های توریستی پی برد،سفر میلیون ها گردشگر که ممکن است به دنبال دیدار گیاهان،جانوران و یا انجام بررسی های اکولوژیکی، مطالعات زمین شناسی،معدن ومشابه آن باشند،آثار اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی فراوانی را می تواند از خود به جای گذارد که ایجاد اشغال و توسعه روستایی از آثار مهمی آن است.

با توجه به مطالب فوق ، شهر سرعین و روستاهای پیرامونی آن با داشتن جاذبه های طبیعی ، فرهنگی ، تاریخی، دارای قدرت جذب گردشگری در فصول مختلف سال هستند و می توانند نقش عمده ای را در اقتصاد منطقه و توانمند سازی مردم محلی داشته باشند. در این کار پژوهشی بعد از بیان مبانی نظری،به بررسی جاذبه ها،امکانات و خدمات وتنگناهای گردشگری در دهستان آبگرم سرعین خواهد پرداخت و راهکارهای را برای بهبود وضعیت گردشگری در۱۵روستای دهستان مورد نظر ارائه خواهد داد.

طرح مسئله و فرضیه های تحقیق

باید قبل از آغاز فعالیت های گردشگری در مناطق روستایی،به امکان سنجی منابع و جاذبه ها و خدمات وامکانات گردشگری دراین مناطق پرداخت،زیرا شناخت منابع وامکانات پایه اساسی برای هر نوع برنامه ریزی می باشد؛در همین راستا،تحقیق حاضر در پی پاسخ گویی به سئوالات زیراست :

۱- آیاروستاهای دهستان آبگرم پتانسیل های طبیعی، تاریخی وفرهنگی لازم را جهت جذب گردشگر دارند؟

Archive of SID

www.SID.ir

۲- آیا امکانات(زیرساختی کالبدی وعمرانی،درمانی،پذیرایی،اقامتی،تفریحی،ورزشی)موجوددرروستاهای دهستان آبگرم پاسخ گویی نیازهای تفریحی و گذران اوقات فراغت گردشگران می باشد؟

در جهت پاسخ گویی به سوالات فوق فرضیات زیر ارائه می شود:

۱- به نظرمی رسد روستاهای دهستان آبگرم ازتوانایی وپتانسیل های کافی برای جذب گردشگر برخوردار هستند.

۲- به نظر می رسد روستاهای دهستان آبگرم از امکانات کافی برای پاسخ گویی به نیازهای تفریحی و گذران اوقات فراغت برخودارنیستند.

الف)تعریف مفاهیم و واژه ها

امکان سنجی: قبل ازبرنامه ریزی برای یک منطقه،بررسی وانجام مطالعات امکان سنجی الزامی است،مطالعه ی سنجش امکانات بازار،میزان ظرفیت لازم،میزان توسعه وتسهیلات موردنیاز،سنجش وضع موجودومطالعه وضعیت موردانتظاردربرنامه ریزی گردشگری روستایی الزامی است(قادری،٤٦،۱۳۸۳) امکان سنجی یک پروژه ازلحاظ مزیت های مختلف اقتصادی به طورکلی همیشه مدنظرمی باشند،همچنین علاوه بر تجزیه وتحلیل اقتصادی پروژه،تجزیه وتحلیل حساسیت محیط واحتمال ایجادخطردرصورت انجام پروژه معمولاًتوسط تعدادی ازپژوهشگران برای تشخیص سودآوری اقتصادی پروژه صورت می گیرد(نصرتی،۲۵،۱۳۸۷) .

گردشگری روستایی: گردشگری روستایی را عبارت است ازفعالیت ها و گونه های مختلف گردشگری در محیط های مختلف روستایی و پیرامون آن ها که دربر دارنده آثار مثبت و منفی برای محیط زیست روستا، انسان و طبیعت می باشد (مطیعی لنگرودی، ایمانی،۱۰،۱۳۸۵) .

توسعه روستایی: محققان در تعریف توسعه روستایی آن را فرآیند افزایش توان جمعی در بهره برداری پایدار از محیط زیست در جهت بهگشت زندگی و سازگاری با ارزش های فرهنگی اجتماع تعریف می کنند (رضوانی،۱۳۸۳؛ ۲۹).

ب)مبانی نظری تحقیق

مهم ترین و اصلی ترین جاذبه گردشگری روستایی، به طور سنتی خود روستا می باشد. در زمان گسترش اولیه گردشگری روستایی بسیاری از بازدید کنندگان با لذت بردن از ویژگی های طبیعی و فرهنگی اقناع می شدند و نیاز کمی برای روی آوردن به جاذبه های اضافی دیگر را احساس می کردند. در سال های اخیر کیفیت بهتر و استانداردهای بالاتر خدمات و راحت طلبی جایگزین عقاید و انتظارات اولیه درباره گردشگری روستایی شده است و ایجاد فعالیت های گوناگون، افرادی را که به تعطیلی می روند در طول مدت اقامت سرگرم و فعال نگه می دارد (ایمانی، ۱۳۸۸، ٤٨). قبل از بررسی های مختلف گردشگری روستایی باید به بررسی و بحث پیرامون طبقه بندی جاذبه ها و منابع موجود در روستاها پرداخته شود، زیرا طبقه بندی گردشگری روستایی منوط به نوع جاذبه های

Archive of SID

www.SID.ir

موجود در روستا است. منابع عمده گردشگری روستا ها به دو دسته کلی منابع طبیعی و انسانی و به اجزای فرعی زیر تقسیم می شوند:

چشم انداز های زیبای طبیعی؛ حیات وحش شامل حیوانات و گیاهان یک روستا؛زمین شناسی و خاک ؛ هوا وکیفیت آن ؛ پرچین ها و مرزهای مزرعه ها ؛ تاسیسات مربوط به فعالیت های کشاورزی ؛ سکونتگاههای روستایی و شیوه ساخت آن ها ؛ ساختمان سنتی و باستانی روستایی ؛ راه ها، جاده ها و خیابان های روستاها ؛جریان رودخانه ها، تالاب ها و دریاچه ها؛ آب و کیفیت آن؛ جنگل ها و مراتع و مزارع؛رسوم ویژه، زبان، لباس محلی، صنایع دستی، سنن، موسیقی، جشنواره ها و شیوه معاش (Garrod, wornell, Youell, 2006, 119).

پس با توجه به موارد فوق از آن جا که نواحی روستایی دارای توانمندی بالقوه و پتانسیل های طبیعی و فرهنگی برای توسعه گردشگری است. می توان انواع گوناگونی از گردشگری روستایی را بر شمرد که با توجه به اهداف گردشگری و بر اساس شرایط فرهنگی، اقلیمی و اقتصادی نواحی روستایی شکل می گیرد

توسعه ی روستایی درایران و جایگاه گردشگری در آن

جاذبه های گردشگری روستاهای ایرانی را می توان به دو بخش تقسیم کرد،ابتدا جاذبه های طبیعی و در مرتبه دوم جاذبه های انسانی،با توجه به این که روستا به عنون حلقه ی آغازین زنجیره ی سکونتگاهی در ارتباط مستقیم با طبیعت قرار دارد،بیشترین عرصه های طبیعی کشور در اختیار روستاییان است. از این منظردارای قابلیت بالای گردشگری درطبعیت(اکوتوریسم) است،بررسی جغرافیای طبیعی ایران و نیز امکان سنجی هر کدام از جاذبه های اکوتوریستی قابل سرمایه گذاری در کشور ما بیانگر آن است که اکوتوریسم درایران یک منبع اقتصادی کم نظیر خاص بسیارمستعد و البته رها شده به حال خود است (کریم پناه،۱۳۸٤،٤۸) .

دومین بخش جاذبه های گردشگری روستایی در ایران،بعد انسانی آن می باشد، که به اعتقاد بسیاری از اندیشمندان مهم تر از بخش اول است،چنانچه«نیلسون» تاکید می کند که گردشگری روستایی بایستی به صورت یک شیوه ی زندگی که بیشتر برپایه عقاید مربوط به جوامع روستایی و نحوه مجزا شدن آن از هر چیزی که به نام شهر است درک می شود. وی مدعی است که بیشترجاذبه های روستایی منشعب شده از بعد فرهنگی از سوی مردم ساکن در آن منطقه می باشد و اکوتوریسم را به صورت زیر مجموعه ای از گردشگری روستایی که معطوف به امنیت اجتماع و صحت اکولوژیکی مناطق کشاورزی جمعیت دار می باشد(Kajanus,kangas,kurttila, 2004,500).

در مجموع می توان چنین استنباط کرد روستاهای کشور توان بالای در زمینه جذب گردشگر دارند. این توانایی نیروی بالقوه است. که بهره مندی از آن نیازمند برنامه ریزی است. دولت درراستای برنامه ریزی گردشگری درنواحی روستایی، روستاهای را که در سطح کشور دارای توان لازم برای جذب گردشگر هستند رابه تفکیک استان شناسایی کرده و یک سری اقداماتی جهت بهره برداری های گردشگری درآنها بعمل آورده است در نمودار۱تعداد روستاهای هدف گردشگری به تفکیک استان ارائه شده است.

Archive of SID

www.SID.ir

با توجه آمار ذکر شده و نمودار ۲ می توان به این نتیجه مهم رسید که گردشگری خارجی در ایران از یک نوسان رشدی همیشگی برخوردار بوده است و تاکید به این بخش از گردشگری نمی تواند برای کشور یک منبع درآمدی دائمی بوده و ایجاد اشتغال نماید، چنانچه بررسی آماری مسافران خروجی از کشور طی برنامه پنجساله اول نشان می دهد که در این دوره،همزمان با ورود۹۰۰ هزار گردشگر به کشور و کسب٤٥٠ میلیون دلار ارز، حدود ۵/۱ میلیون نفر اتباع ایرانی به خارج از کشور مسافرت کرده و با احتساب خروج حداقل ۱۰۰۰ دلار به ازای هر نفر، مجموعاً ۵/۱ میلیارد دلار از طریق این مسافران از کشور خارج شده است. تفاضل در آمد و هزینه های بخش گردشگری در طول برنامه اول، نشان می دهد که ایران در چارچوب سیاست های سازندگی،حدود٤/٦ میلیارد دلار تراز مبادله منفی در بخش جهانگردی داشته است (رهنمایی،٦٥،۱۳۸۰).

همچنین اگر نگاهی به ارقام گردشگری جهانی بیاندازیم وضعیت ایران چندان رضایت بخش و مطلوب نیست،طوری که طبق برآوردهای WTO در سال۲۰۰۰کشور ایران از لحاظ تعداد گردشگر (۱۰۰۸۰۰۰نفر) رتبه ٦٨ و از نظر در آمد ارزی حاصل از آن (٤٧٧۰۰۰۰۰۰ دلار) نیز، رتبه۷۷ را در سطح جهانی دارا می باشد (کریم پناه،٤٩،۱۳۸٤).

پس با تمامی تفاسیری که در مورد گردشگری خارجی شد و همچنین ضروری که از جانب مسافرت اتباع ایرانی به خارج کشور نصیب کشور می شود باید مسوولان امر توجه خود را هر چه بیشتر روی گردشگر داخلی از جمله گردشگری روستایی متمرکز کنند تا از خروج ارز و سرمایه از مملکت جلوگیری و نیز زمینه های توسعه روستایی در

نمودار۱: تعداد روستاهای هدف گردشگری به تفکیک استان درسال۱۳۸۷

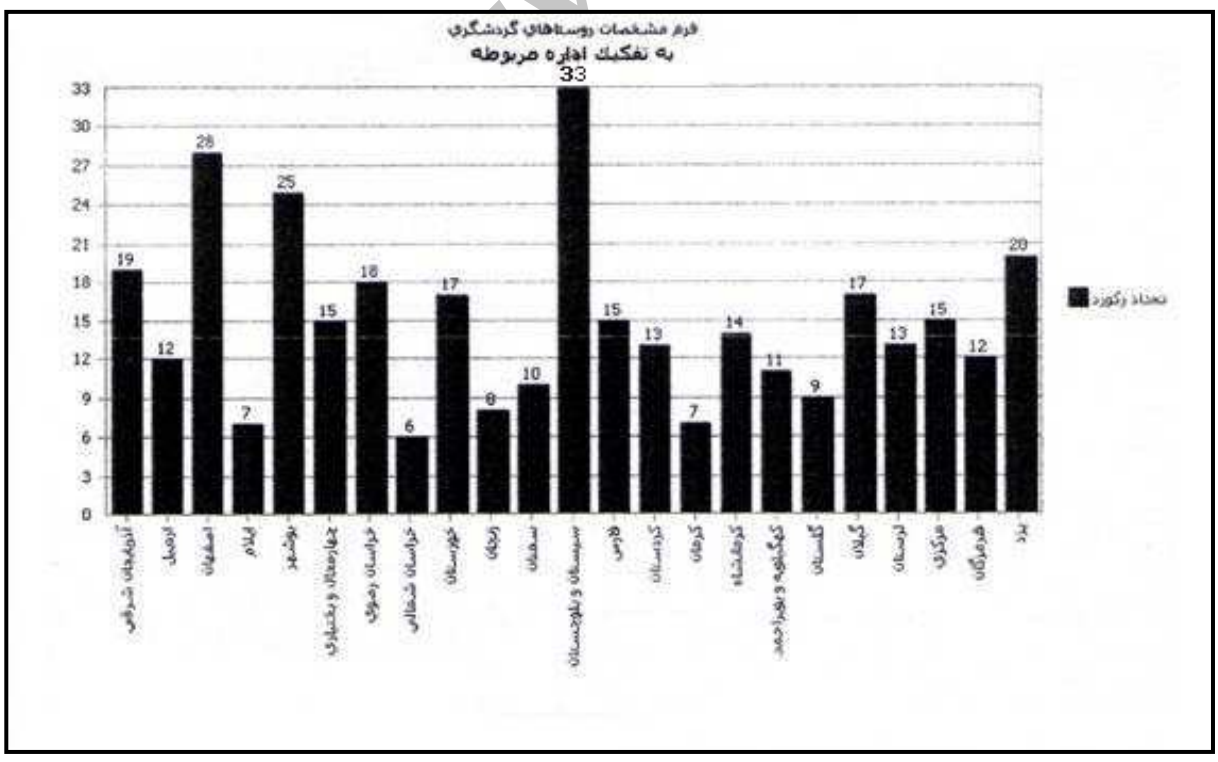

www.SID.ir

منبع: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری،۱۳۸۷،۲

نمودار۲: نمودار روند ورود جهانگردان خارجی به ایران از سال۱۳٤۸الی۱۳۸۳ومیزان درآمد ارزی حاصل از آن

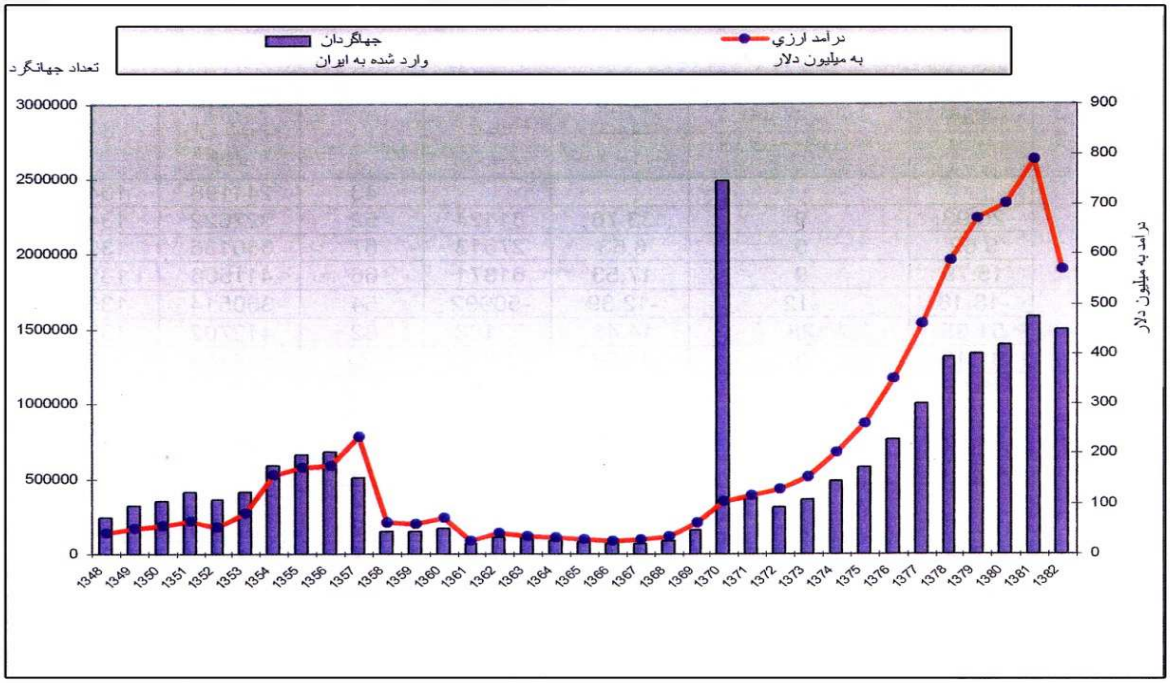

منبع:کرمی،چگینی،۱۳۸٦،۱۵

گردشگری روستایی متمرکز کنند تا از خروج ارز و سرمایه از مملکت جلوگیری و نیز زمینه های توسعه روستایی در کشور فراهم شود.

پ)معرفی منطقه مورد مطالعه

شهر سرعین در ٤۸/۰٤ درجه طول جغرافیایی و ۳۸/۰۹ درجه عرض جغرافیایی با مساحتی بیش از ۱۲۸۰۰۰۰ متر مربع در۲۸کیلومتری غرب شهر اردبیل قراردارد. ارتفاع متوسط شهراز سطح دریا ۱٦۵۰مترمی باشد. دهستان آبگرم با مساحتی درحدود۲٦۱/۱ کیلومترمربع (شهرسرعین نیزدرمحدوده ی این دهستان می باشد)شامل۱۵روستای دارای سکنه می باشد،روستاهای دارای سکنه این دهستان عبارتنداز:آق قلعه،ویند کلخوران،کلخوران ویند،وریناب،کنزق،و آلوارس که مرکز دهستان روستای وریناب می باشد(نقشه۱) (صادق مغانلو،۵،۱۳۸۲) .

www.SID.ir

براساس سر شماری عمومی نفوس سال۱۳۸۵،بخش سرعین دارای دودهستان به نام های آب گرم و سبلان می باشد. تعداد کل جمعیت این دهستان۱۷۱۸خانوار و ۷۸٤٤ نفر جمعیت می باشد .

نقشه۱:موقعیت دهستان آبگرم سرعین در ایران

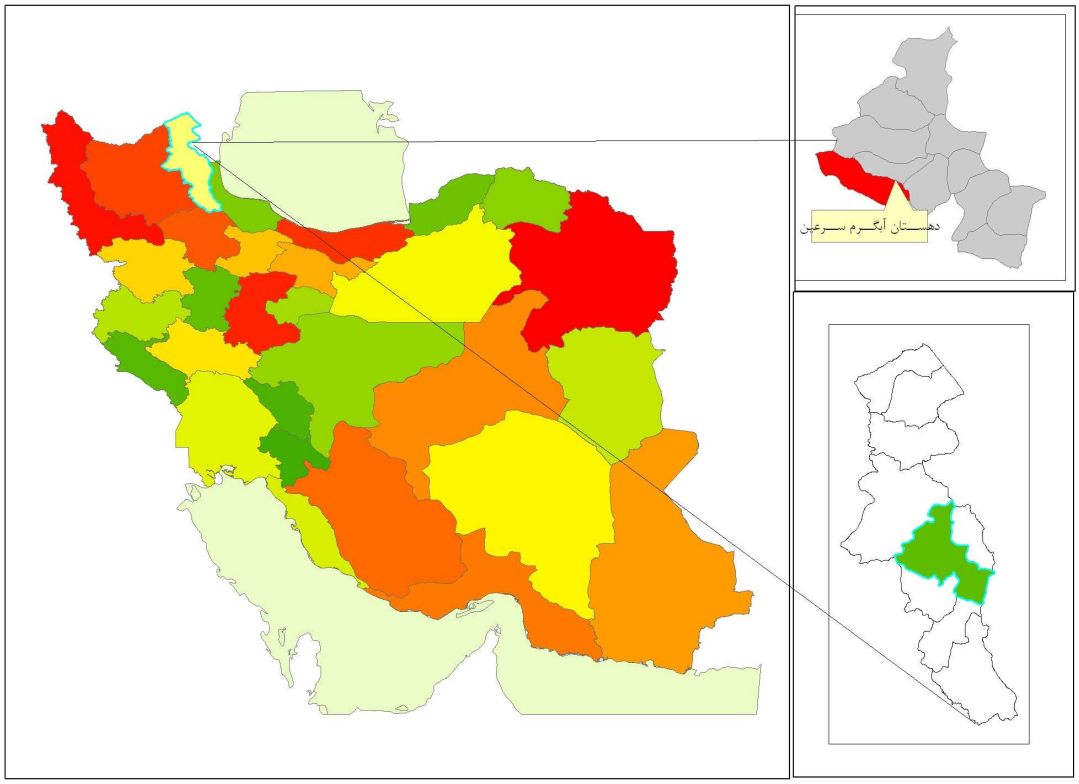

ت)توان های گردشگری دهستان آبگرم

ت) ۱)جاذبه های طبیعی

ت)۱)۱)آب و هوا

سرعین به یمن وجود سبلان و نقش آن در اعتدال آب و هوا،دارای چهار فصل منظم با خصوصیات و ویژگی های خاص هر کدام از این فصل ها می باشد. با توجه به وضعیت آسایش اقلیمی منطقه سرعین، گرم ترین ماه های سال ، تیر و مرداد با میانگین درجه حرارت۱۷/۵و۱۷درجه سانتی گراد، شرایط آب و هوایی مناسبی برای گردشگران تابستانی می باشد. سردترین ماه های سال هم با میانگین۳/۵- و۲/٦- و۱/۱ درجه سانتی گراد با توجه

www.SID.ir

به برف و یخبندان منطقه مناسب ترین زمـان بـرای گردشـگران و علاقـه منـدان ورزش هـای زمسـتانی مـی باشـد (اسبقیان،۸،۱۳۸٤).

ت)۱)۲)ناهمواریها

سرعین و روستاهای آن به لحاظ موقعیت جغرافیایی و طبیعی خود از شمال و شمال غرب به کوه ها و ارتفاعات سبلان ازجمله بابا مقصود با ارتفاع۳۸۰۱متر،آیقار۳۱۲۰مترباارتفاع،قره برون۳۵۰۰مترارتفاع،تلکه داغی۳۷۸۰متر،همچنین سایرقله های معروف نظیرقله سلطان سبلان با ارتفاع٤٨١١ متر ارتفاع منتهی می شودکه این کوه ها وارتفاعات در هر یک از فصل ها و جاذبه های خاص خودشان را دارند. در سال های اخیر از سوی سازمان حفاظت محیط زیست،قله سبلاناز محدوده ارتفاع۳٦۰۰متراز سطح دریاهای آزاد و به وسعت٦٨٧٩هکتار به عنوان اثر طبیعی ملی معرفی گردیده است.(اداره حفاظت محیط زیست استان اردبیل،٦،۱۳۸۷). از دره ها و دربندهای معروف سبلان که جزو روستاهای دهستان آب گرم نیز می باشند می توان به «دره اسب مرز» یا «اسنزدره سی »و«دره آلوارس»یا«قزل گول لردره سی»ونیز«دره گلستان»یا« قزل گل‌لر» که از دره‌های شرقی سبلان و یکی از عریض‌ترین و باصفاترین دره‌های آن به شمار می‌رود (www.iran doe.org).

ت)۱)۳) منابع آب،هیدرولوژی

از جریان های سطحی آب در روستاهای دهستان آب گرم می توان به رودخانه درویش چای،رودخانه شاه نشین چای،رودخانه ساری‌دره،رودخانه بیله درق،رودخانه کنزق چای،مسیل و دره این رودخانه دارای چشم انداز بسیار زیبای است که تقریباًهیچ استفاده از آن نمی شود.

از آبشارهای موجود در این دهستان می توان به موارد زیر اشاره کرد:آبشار روستای ورگه سران؛این آبشار از برخورد آب چشمه های« قیرخ بولاغ » ورگه سران با صخره ها درمسیررود حاصل از آب چشمه ها،چشم اندازی زیبا به وجود آورده است. مورد بعدی آبشارهای رودخانه روستای بیله درق است؛این آبشارها در طول مسیر رودخانه بیله درق که یکی از آن ها در همان محدوده انتهایی قسمت پایین و منتهی الیه رودخانه در داخل روستا قرار گرفته است.

چشمه آبشار گرگر در روستای آلوارس؛این چشمه آبشارازچشمه های واقع در دامنه هاوارتفاعات روستای آلوارس سرچشمه می گیرد،به خاطرحجم و شدت جریان این رودخانه،اهالی اسم«گرگر»را به آن نهاده اند؛این چشمه آبشار با دارا بودن چشم اندازهای زیبا دره قزل گول لر آلوارس منحصر بوده و می تواند از نظر گردشگری مورد توجه قرار گیرد. این چشمه آبشار حدود ۵ کیلومتر از روستا فاصله وآبدهی بیش از۵۰۰ لیتردر ثانیه دارد.

از مهم ترین جاذبه های گردشگری شهر سرعین و روستاهای دهستان آب گرم،چشمه های آب سرد و آب گرم معدنی است که در منطقه وجود دارد،این آب ها از منابع مهم هیدرولوژی منطقه محسوب می شوند،از میان چشمه های ذکر شده،بیشترین تعداد چشمه های آب سرد معدنی در روستاهای دهستان آب گرم واقع هستند،درمقابل بیشترین تعدادچشمه های آبگرم معدنی درداخل محدوده شهر سرعین واقع شده است. مجموعاً ۳۸ دهنه چشمه آب سرد در منطقه وجود دارد (مرکزخدمات کشاورزی سرعین،۲،۱۳۸۷)

Archive of SID

www.SID.ir

ت)۱)٤) پوشش گیاهی دهستان آبگرم

با توجه به این که سرعین و دهستان آبگرم درمحدوده کوهستان سبلان قرارگرفته بنابراین ازنظر پوشش گیاهی از شرایط کلی حاکم براین منطقه تبعیت می کند،لذا برای بررسی پوشش گیاهی دهستان آبگرم به بررسی و شناسایی

پوشش گیاهی منطقه سبلان می پردازیم.گونه‌های زیادی از گیاهان که در سینوزی سبلان شرکت می‌کنند که عبارتند از: شقایق نعمانی، گل حسرت، شیر مرغ کوهی،گل سنبل، لاله سرنگون،زنبق و نوعی سیزاب. این گیاهان که خود را با شرایط خاص سبلان تطبیق داده‌اند،در صورت توسعه وگسترش افزوده زیادی برای منطقه سبلان و کشور خواهند داشت،پوشش گیاهی سبلان، علاوه بر ارزش ،غذایی و دامی در کنترل سیلاب و آبخیزداری منطقه نیز نقش بسزایی دارد که لزوم حفاظت، حراست از آن را توجیه می‌کند. همچنین از جاذبه های گردشگری پوشش گیاهی یک منطقه،خاصیت دارویی این گیاهان می باشد، (اسبقیان،۱۳۸٤،٤۸).

ت) ۲) جاذبه های تاریخی دهستان آبگرم

از جمله گورستان های باستانی دهستان آبگرم می توان به گورستان های روستاهای گازیر،کرد ده،کنزق،آلوارس،ویند کلخوران اشاره کرد. سنگ قبوراین گورستان هابا اشکال هندسی عمدتاً مکعب مستطیل و با علائمی نظیر،آیینه،قیچی،تندیس هایی با تراش ناقص به شکل حیوانات در ابعاد و اندازه های گوناگون با استفاده از سنگ های رسوبی،آذرین،خارا و غیره که نشان و یادگاری از دوران مختلف است. همچنین دردو کیلومتری شمال غرب روستای ویندکلخوران، برسر راه اردبیل به نیر برروی تپه‌ای رسوبی به ارتفاع پنجاه متر که در کنار یکی از سرشاخه‌های رودخانه بالخلو واقع شده،دخمه‌های سنگی به صورت اتاق و اتاقک‌های کنار هم وجود دارند. در داخل یکی از این دخمه‌های سنگی، تصویری برروی سنگ کنده شده که در حاشیه آن حروفی نوشته شده است.

در حوالی دامنه جنوب،جنوب غربی و شرقی روستای کنزق نیز یک سلسله خانه های صخره ای وزیر زمینی با اشکال و فضا های کنده شده شگفت انگیز قرار دارد. بر اساس اظهار نظر کارشناسان میراث فرهنگی با توجه به پیدا شدن سفال خاکستری در محدوده داخلی و خارجی آن قدمت این منطقه و آثارآن به هزاره اول قبل از میلاد می رسد (استانداری اردبیل،۱۳۸۷،۳).

ت) ۳) جاذبه ها ی اجتماعی– فرهنگی و ورزشی:

آداب و رسوم ازپر دامنه‌ترین متغیرهای مردم شناختی است که ازشیوه نشست و برخاست و ازدواج گرفته تا برگزاری مراسم ملی و مذهبی را در بر می‌گیرد. که درادامه به معرفی گوشه‌ای ازابعاد این متغیر می پردازیم.مردم این خطه در جاری ساختن آداب ورسوم اعیاد و جشن‌های ملی و مذهبی،شور و شوق وصف ناپذیری دارند. از این میان می‌توان به عید نوروز،غدیرخم،عید قربان،رسم شال‌سالاما می‌توان اشاره کرد.
صنایع دستی، ارائه شده در سرعین صنایع دستی و تولیدی مردمان روستاها، عشایر و همچنین هنرمندان شهر می باشد که هر کدام از خالقین اثرهای هنری و دستی با آموزش‌های شفاهی به صورت تجربی نحوه خلق و

www.SID.ir

ایجاد چنین آثاری را آموخته و به تولید و بافت آنها همت می‌گمارند،ازمعروفترین صنایع دستی این منطقه می-توان به گلیم ورنی،جاجیم،خورجین،جوراب،نمد،فرش‌های دست بافت اشاره کرد.

عشایری که دربخشی ازسال دراین منطقه اتراق می کنند،شاهسون ها هستند،کار اصلی شاهسون ها پرورش و نگهداری گله های احشام و تهیه لبنیات و فرآورده های شیری مانند سرشیر،کره،پنیر،ماست و دوغ می باشد،این عشایردرنزدیکی پیست اسکی روستایی آلوارس اطراق می کنندوبه گردشگران لبنیات وعسل ونان محلی می فروشند.

ت) ۳)٤) جاذبه های ورزشی و تفریحی

دهستان آبگرم با توجه به ماهیت کوهستانی بودن آن ازجاذبه های زیادی درزمینه ی ورزش های کوهستانی برخوردار است. از جمله فعالیت های ورزشی که می توان در محیط پیرامونی روستاهای دهستان آبگرم انجام داد می توان به اسکی روی برف،صخره نوردی،سنگ نوردی،پیاده روی،وکوهنوردی اشاره کرد.

از جمله مجموعه های فرهنگی،گردشگری و ورزشی دهستان آبگرم،مجموعه آلوارس سبلان است. این مجموعه در یکی اززیباترین نقاط دهستان آبگرم و در دامنه های مرتفع و زیبای سبلان واقع شده است ،پیست اسکی در این مجموعه قرار داردکه بزرگ ترین پیست اسکی از لحاظ وسعت در ایران می باشد. این پیست در فاصله ۱۲ کیلومتری روستای آلوارس و٢٤کیلومتری سرعین قرار گرفته است(شرکت آبادگسترمهرگان،۱۳۸۷،۵) .

ث) بررسی وضع موجود امکانات و خدمات گردشگری

ث)۱) وضعیت تاسیسات زیر بنایی

روستاهای دهستان آب گرم،اکثراً از همه تاسیسات زیر بنایی لازم مثل آب، برق،تلفن و خانه بهداشت بجزگاز بهره مند هستند و ازاین لحاظ زیر ساخت های لازم برای استقرار تاسیسات مربوط به فعالیت های گردشگری رادرخود دارا می باشد. از جهت راه های ارتباطی تمامی روستاهای مورد مطالعه دارای جاده آسفالته می باشند، متوسط فاصله این دهستان تا شهر سرعین ازطریق جاده آسفالته متوسط ۲-۱ کیلومتر؛تا شهر اردبیل از طریق جاده آسفالته دوبانده متوسط ۳۱-۱۸ کیلومترو تا فرودگاه اردبیل متوسط ۳۸-٢٦کیلومترمی باشد.

ث)۲)وضعیت موجود مراکز پذیرایی و اقامتی درروستاهای دهستان آبگرم

از۱۵روستای دهستان آبگرم فقط سه روستای آلوارس،گازیرو بیله درق دارای واحدهای پذیرایی اعم از رستوران وسفره خانه سنتی هستندوبقیه فاقد این واحد ها می باشند،همچنین از میان روستاهای دهستان آبگرم فقط چهار روستای شایق،گازیر ودو واحداقامتی در روستای بیله درق با ۳۵ اتاق و یک کمپینگ اقامتی در روستای ویند کلخوران دارای مراکز اقامتی هستند (استانداری اردبیل ،۸۷،۱۳۸۷)،به غیراز مواردذکرشده در شهر سرعین نیز۲۲۲واحداقامتی وجود دارد که گردشگران روستاهای آبگرم می توانندازآن ها استفاده کنند .

Archive of SID

www.SID.ir

ث)۳) وضعیت موجود مراکز تفریحی وفرهنگی

در روستاهای دهستان آبگرم تقریباً به جزروستای آلوارس و بیله درق هیچ گونه مرکز تفریحی برای استفاده گردشگران وجود ندارد(شرکت آبادگسترمهرگان،۱۳۸۷،٤).همچنین در روستاهای دهستان آبگرم دردو روستای آلوارس و بیله درق که دارای چشمه های آب معدنی هستند،در محوطه ی داخلی این چشمه ها هیچ گونه تاسیسات و امکانات رفاهی تعبیه نشده است.

ج) وضعیت موجود گردشگری در دهستان آبگرم

ج)۱)تعداد گردشگران وارد شده به منطقه سرعین

طبق اظهارات مسئولین محلی سالانه حدود سه میلیون نفر گردشگر از شهر سرعین بازدید می کنند که از این تعداد حدود۲۵٪ از روستاهای دهستان آب گرم به خصوص از روستاهای بیله درق وآلوارس دیدن می کنند (رحمتی ،۱۳۸۷، ۱۱٤)

ج)۲)متوسط ماندگاری و مبدا عمده گردشگران

براساس آمار گیری انجام شده توسط میراث فرهنگی استان اردبیل در مرداد ماه ۱۳۸۵ انجام شد ، نیمی از مسافرانی که در سرعین در سال ۱۳۸۵ مورد پرسش قرار گرفتند، مدت اقامت خود را ۲ تا ۳ شبانه روز ذکر کرده اند. این رفتار مسافران و اقامت کوتاه آن ها در سطح استان و همچنین شهر سرعین کاملاً مستدل است(سازمان میراث فرهنگی،صنایع دستی،گردشگری،۱۳۸۵). طبق اظهارت مسئولین محلی دهستان آبگرم مستعد ماندگاری گردشگران در روستاهای دهستان نصفه روز و یا چند ساعته است و اقامت شبانه در این روستاها ندارند، با توجه به این موضوع الگوی گردشگری دهستان آبگرم یک روزه می باشد.

چ) تجزیه و تحلیل وضع موجود گردشگری در دهستان آبگرم وآزمون فرضیه ها

پس از شناخت ابعاد چند گانه فعالیت های گردشگری در محدوده روستاهای دهستان آب گرم سرعین لازم است تا با دیدی منسجم اصلی ترین و کلیدی ترین عوامل ومولفه های مؤثر بر توسعه گردشگری به بوته ی تحلیل گذاشته شود با توجه به ماهیت مطالعات مناسب ترین تکنیک تحلیل ، تکنیک تحلیل کیفی – استراتژیک می باشد .

روش تجزیه و تحلیل نقاط ضعف،قوت،فرصت ها وتهدیدها،وسیله ی تجزیه و تحلیل کیفی است که چارچوبی جامع با ساختاری منطقی وعینی جهت ساماندهی اطلاعات کیفی ارائه می نماید. این روش اهداف را روشن ساخته و وضعیت موجود را شفاف می کند و فرآیند برنامه ریزی و تدوین اهداف را حسب واقعیت های موجود ساماندهی و در نهایت نتایج ودست آوردها را مستند به عینیت می نماید. لذا در این مرحله بایستی کلیدی ترین عوامل ومولفه های مؤثر بر توسعه گردشگری روستاهای دهستان را از طریق این تکنیک به محک آزمایش زد .

۱- تحلیل عوامل طبیعی

Archive of SID

www.SID.ir

الف) نقاط قوت

– آب وهوای مطبوع و ییلاقی در فصل تابستان؛وجود کوه سبلان در این منطقه و برف کافی در بیشتر فصول سال؛

– وجود دامنه های زیبای سبلان؛ وجود آبشار زیبای گورگور در روستای آلوارس و آبشار رودخانه بیله درق؛

– وجود دره هاودربندهای،ساری دره،کرده ده،ورياب،آلداشین،گازیر،کنزق،ویندکلخوران،کلخوران وبند،اسب مرز،قزل گول لر آلوارس ودربند ورگه سران؛ وجود رودهای درویش چای،ساری دره،کنزق،شاه نشین چای،بیله درق؛

– وجود آب های معدنی روستاهای بیله درق و آلوارس،اوجور،لاطران؛

ب) نقاط ضعف

– سرمای هوا در پاییز و زمستان که منجر به عدم استقبال گردشگران و در نتیجه فصلی شدن گردشگری دهستان شده است؛

– عدم وجود دسترسی های مناسب به مناطق جذاب و دیدنی کوهستانی؛

– بی توجهی به مسیل کنزق چای روستای کنزق ومسیل های رودخانه های روستاهای دیگر؛

– ارتباط مناسب و از قبل طراحی شده برای صعود به سبلان از طریق روستاها وجود ندارد؛وجود گسل بیله درق وگسل سرعین در دهستان مورد مطالعه و به تبع آن لرزه خیزی هر چند اندک منطقه؛

– آسیب پذیری بالای اکولوژیک وعدم رعایت اصول حفاظت اکوسیستم کوهستان ودره با توجه به تبود طرح های حفاظتی به ویژه در زمینه مرتع داری؛ توپوگرافی نسبتاً ناهموار منطقه که انجام اقدامات مختلف را با محدودیت مواجه می کند؛

پ)فرصت ها

– اقلیم زمستانی منطقه و طبیعت آن برای ورزش های زمستانی نظیر اسکی و کوهنوردی و کوهپیمایی بسیار مناسب بوده و پیست اسکی روستای آلوارس وتوسعه آن قابلیت های فراوانی برای توسعه و جذب گردشگر دارد؛

– تاکید بر قابلیت های مهم روستاهای منطقه برای جذب گردشگر،به طوری که این منطقه به عنوان هدف در ایام تابستان مطرح شود و بارزترین گزینه برای سفر در فصل تابستان باشد؛

– وجود کوهستان سبلان،آبهای معدنی،پوشش گیاهی بکر،عشایرمی تواند روستاهای منطقه را به عنوان کلکسیونی از جاذبه ها برای انواع سلایق مختلف معرفی کند؛

– امکان فراهم کردن شرایط استفاده از این آب های معدنی منطقه هم به صورت ورزشی و هم به عنوان منطقه ویژه آب و استفاده از این موهبت طبیعی به اشکال مختلف و استفاده از آن و اشتهار آن در سطح داخلی و خارجی؛

Archive of SID

www.SID.ir

– امکان معرفی و استفاده بهینه از مراتع و گیاهان دارویی منطقه و چشم اندازهای طبیعی در جهت جذب گردشگر؛

– امکان ایجاد مجتمع های آب درمانی مدرن در روستاهای بیله درق و آلوارس؛

– امکان پذیری برقراری کریدور ارتباط دهنده بین روستاهای دهستان وشهر سرعین و شهر نیروشهر اردبیل،فاصله نسبتاً اندک میان این دهستان ودیگر مراکزگردشگری اطراف می تواند به این روستاها درتوسعه گردشگری کمک شایانی کند.

ت)تهدیدها

– عدم پایداری اقتصاد منطقه در صورت ادامه روند فصلی بودن فعالیت های گردشگری در منطقه سرعین؛

– امکان آلودگی آب و هوا به علت گسترش تاسیسات اقامتی؛ امکان برهم خوردن تعادل اکوسیستم منطقه بر اثر مراجعه بیش از حد گردشگران؛

– به علت مراجعه بیش از حد گردشگران ممکن است آلودگی هایی در این محدوده به وجود آید و حالت بکر بودن آن از بین برود؛

– به علت بارش زیاد دراین محدوده،امکان فرسایش جاده های روستاها در صورت عدم کنترل و بهسازی وجود دارد؛

– در اثر ازدیاد جمعیت ومسافران و استفاده بیش از حد،امکان از دست دادن مزیت های نسبی منطقه مانند بکر بودن و سکونت و آرامش آن وجود دارد؛

۲) تحلیل عوامل اقتصادی

الف)نقاط قوت

– از نظر وضعیت کشاورزی و زنبورداری دهستان از موقعیت اقتصادی خوبی برخوردار است ونیزفراهم بودن زمینه گسترش فعالیت های غیر کشاورزی؛

– بیشترین تعداد بازدید کنندگان دهستان آبگرم و شهر سرعین،قشری با درآمدمتوسط هستند؛

– – تنوع تولیدات صنایع دستی از جمله انواع ، ورنی ، فرش ، گلیم ، جاجیم ، جوراب و نمد؛

– برخورداری روستاهای دهستان از طیف وسیعی از غذاهای محلی و بومی ازقبیل فرآورده های لبنی و کشاورزی و عسل که برای افراد میهمان و غریبه واجد ارزش فراوانی است؛

ب)نقاط ضعف

www.SID.ir

– اشتغال افراد غیر بومی در فعالیت های گردشگری درروستاهای که گردشگری درآن ها شکل گرفته؛همچنین غیر بومی بودن اکثر فعالان در بخش زنبورداری در روستاهای مورد مطالعه؛

– فصلی بودن فعالیت ها دراین دهستان که منجر به ناپداری اشتغال دربخش گردشگری شده است؛ وکوتاه بودن مدت اقامت گردشگران در منطقه؛

– مالکیت چشمه های معدنی دولتی است که به صورت مناقصه به افراد غیر بومی واگذار می شود،که این امر منجر به خروج نقدینگی از منطقه می شود؛

– ممانعت اداره منابع طبیعی استان از ایجاد بوفه و مغازه در مراکز و روستاهای محل تمرکز گردشگران؛

– وضعیت ارائه خدمات در چشمه ها بسیار پایین است که این امر در کاهش تقاضای گردشگران مؤثر است؛

– عدم تبلیغ کافی و عدم انجام پروژه های امکان سنجی گردشگری در دهستان آب گرم که منجر به عدم بهره برداری مناسب و توسعه گردشگری در منطقه شده است؛

– عدم بهره برداری مناسب و مدیریت سنتی چشمه های آب معدنی بیله درق و آلوارس؛

– هیچ گونه کنترلی بر روی قیمت ها صورت نمی گیرد بسیاری از مراکز اقامتی ملاک قیمت اتاق را مدل ماشین مسافر قرار داده اند؛

پ)فرصت ها

– توسعه امکانات دهستان و سرعین به نحوی که تمامی اقشاردرآمدی،امکان بهره مندی از خدمات ارائه شده را داشته باشند؛ ونیزامکان جذب سرمایه گذاری و حتی سرمایه گذاران بین المللی دردهستان آبگرم و شهر سرعین؛

– متوسط بالای قیمت زمین می تواند موجب رونق اقتصادی و نشان دهنده تقاضای سرمایه گذاری باشد؛

– تعداد شاغلین بخش کشاورزی و بیکاری پنهان این بخش از نیروی انسانی،نشان دهنده این موضوع است که منطقه ظرفیت ایجاد اشتغال جدید را دارا است؛

– می توان از ظرفیت کشاورزی منطقه برای ایجاد فعالیت های مربوط به اگروتوریسم بهره گرفت و منبع درآمدی جدیدی برای کشاورزان ایجاد کرد؛

– با برنامه ریزی صحیح و ایجاد مجتمع های آبدرمانی پیشرفته در روستای بیله درق و آلوارس و شهر سرعین گام بلندی در جهت اعتلای اقتصاد گردشگری منطقه می توان برداشت؛

ت)تهدیدها

– فصلی بودن فعالیت اقتصادی دهستان که در طول ۹ ماهه سال کساد است؛

Archive of SID

www.SID.ir

– عدم استفاده صحیح بخش خصوصی از منابع آب و ضعف نظارت بخش دولتی؛

– میانگین اقامت مسافران کم و در نتیجه تقاضای سفر به منطقه کاهش می یابد؛

– در سال های آتی احتمال این که بخش کشاورزی کوچک شده و سنتی باقی بماند وجود دارد؛

– وضعیت کنونی برنامه ریزی نمی تواند جوابگویی جذب افراد با درآمد بالا برای سرمایه گذاری باشد؛

– شناخته نبودن توان های و جاذبه دهای روستاهای دهستان آبگرم برای مردم،حتی اهالی شهر اردبیل؛

۳) تحلیل عوامل فرهنگی– اجتماعی

الف)نقاط قوت

– وجودآثارباستانی ازقبیل: وجود معماری های صخره ای روستای کنزق، دهکده صخره ای ویند کلخوران،گورستان های تاریخی روستاهای گازیر،کرده ده،کنزق،آلوارس،ویند کلخوران و وجود امام زاده سید صادق روستای کنزق؛

– وجود برخی اقوال تاریخی مبنی بر اقامت زردتشت در سبلان و تقدس سبلان؛

– وجود جلوه هایی از زندگی عشایری در منطقه؛

– رواج غذاهای محلی و بازی های محلی در دهستان ؛

ب)نقاط ضعف

– فقدان مدیریتی قوی وتوانمند و کارا وحاکمیت دیدگاه بخشی و واگرا در حوزه های مختلف؛

– ضعف در شناساندن جاذبه های فرهنگی،تاریخی دهستان آبگرم؛

– تحت الشعاع قرار گرفتن جاذبه های فرهنگی– تاریخی بوسیله آب های معدنی؛

– عدم وجود سطح بالای مشارکت اجتماعی به ویژه در زمینه بهره برداری از منابع آب ونیز نگهداری امام زادگان منطقه؛

– روند تخلیه جمعیت روستاهای دهستان آب گرم طی دهه های اخیر قابل توجه بوده است،زیرا مراکز گردشگری نیازمند یک جمعیت پشتیبان و حامی است؛

عدم رعایت بهداشت ازسوی بسیاری ازاستفاده کنندگان ازآب های معدنی وعدم آموزش مناسب به استفاده کنندگان از آب های معدنی؛

پ)فرصت ها

Archive of SID

www.SID.ir

– امکان برقراری تورهایی در تابستان برای بازدید از عشایری که به دامنه های سبلان کوچ می کنند؛

– معرفی و ترمیم غارهای روستای ویند کلخوران؛

– با برگزاری نمایشگاه ها و بازارچه های صنایع دستی می توان به جذب توریست کمک نمود؛

– امکان استفاده از پیست اسکی آلوارس در برگزاری جشنواره کوهستانی؛

– جلب و جذب بخشی از گردشگران منطقه گیلان از طریق تبلیغات.

ت)تهدیدها

– از بین رفتن پتانسیل های فرهنگی و باستانی درصورت ادامه روند فعلی مبنی بربی توجهی به آن ها؛

– احتمال خالی از سکنه شدن روستا و افت تولیدات کشاورزی؛ وافزایش نرخ بیکاری بخصوص در بخش کشاورزی؛

– امکان دارد سنن و آداب و فرهنگ محلی به یک کالای نمایشی تبدیل شود؛

– به علت فعالیت واشتغال افرادغیر بومی درفعالیت های گردشگری منطقه،یک نوع بدبینی دراهالی روستاها بوجود آمده که باعث عدم مسئوولیت وتعهد اهالی شده است؛

– باعدم فراهم بودن امکانات لازم برای پرکردن اوقات فراغت روستاییان وشهروندان رو به تفریحات کاذب،پرخطر خواهند آورد؛

٤)تحلیل عوامل زیرساختی

الف)نقاط قوت

– فاصله بسیار کم منطقه سرعین به انواع مراکز گردشگری نظیر گردنه حیران،دریای خزر،رشته کوه سبلان،شهرستان نیر،یعنی تاشعاع متوسط ٦٠ کیلو متری این دهستان انواع جاذبه های تاریخی به چشم می خورد؛

– برخورداری روستاهای دهستان آبگرم ازجاده آسفالته و افزایش سطح دسترسی به تسهیلات خانوار در کل استان؛

– اجرای پروژه چهار باند کردن سه راهی اردبیل– سراب تا سرعین و برخورداری تمامی روستا ها از آب،تلفن،برق ودبستان،خانه بهداشت و وجود تاسیسات اقامتی در روستاهای آلوارس،بیله درق،شایق،گازیرو ویند کلخوران؛

– پیست اسکی ومجموعه تفریحی ورزشی روستای آلوارس؛

ب)نقاط ضعف

Archive of SID

www.SID.ir

– فقدان مراکز پذیرای با نیروهای آموزش دیده؛

– عدم وجود مسیرهای دسترسی مناسب به مناطق جذاب و دیدنی کوهستانی وعدم وجود امکانات مناسب تفریحی و پذیرایی در روستاهای مورد نظر وکمبود و سایط نقلیه برای سفرهای بیرون از روستاها و کیفیت نامناسب مسیرهای

زمینی در زمستان ها باعث می شود اکثر گردشگران به روستاها سفر نکنند وعدم وجود فرودگاه در شهر سرعین ودرصد بالای تاخیر و باطل شدن پروازهای اردبیل؛

– عدم وجود یک سیستم منسجم جمع آوری زباله ها درروستاها مخصوصاً در ایام اوج گردشگری؛

– عدم وجود تاسیسات اقامتی و پذیرایی در اکثر روستاهای دهستان مورد نظر و سطح پایین خدمات گردشگری ارائه شده؛

– فعالیت واحدهای شخصی بدون مجوز در زمینه پذیرش گردشگر به منظور اسکان و اقامت دادن آنها؛

– عدم وجود امکانات تفریحی و ورزشی،گردشگری و پذیرایی در روستاهای دهستان آب گرم؛

وضعیت بهداشتی و خدماتی چشمه ها پایین است که موجب کاهش تقاضای گردشگران می شود؛

– کمبود فضای پارکینگ عمومی به ویژه در ایام پرتردد که این امر باعث ازدحام محدوده ورودی وخروجی روستاها می شود؛

– کم عرض بودن مسیرهای ارتباطی در درون منطقه؛

پ)فرصت ها

– فراهم آوردن امکانات مناسب مانند کمپینگ و اقامتگاه وامکانات اقامتی مناسب جهت صعود به قله سبلان؛

– امکان احداث تله کابین در منطقه سبلان در جهت استفاده از مناظر طبیعی منطقه؛

– امکان بالا بردن میزان گردشگری با برقراری محورهای ارتباطی سریع و ایمن و با کیفیت مطلوب؛

– امکان احداث مسیرهای دسترسی مناسب به جاذبه های گردشگری روستاهای منطقه نظیر آبشار گورگور روستای آلوارس ، معماری های صخره ای کنزق و ویند کلخوران؛

– امکان تنظیم یک برنامه و طرح جمع آوری و دفع فاضلاب در شهر سرعین و روستاهای منطقه به منظور جلوگیری از آلودگی رودخانه های روستاها و استفاده بهینه از منابع آب های سرعین؛

– توسعه شبکه جهانی اینترنت،فرصت های گسترده ای را جهت توسعه گردشگری و اقتصاد روستایی این امراز طریق ایجاد وب سایت و معرفی جاذبه ها صورت می گیرد؛

Archive of SID

www.SID.ir

– امکان برقراری پیوندهای ساختاری و کارکردی بین روستاهای دهستان آب گرم و شهر سرعین از طریق توسعه وتقویت زیر ساخت های ارتباطی و دسترسی.

ت)تهدیدها

– در صورت عدم توجه به کیفیت راههای دسترسی به منطقه و عدم اصلاح نقاط حادثه خیز جاده ها شاهد بروز حوادث غیر قابل جبران در منطقه خواهیم بود که منجر به کاهش تقاضای گردشگری به این منطقه خواهد شد؛

– عدم استفاده صحیح بخش خصوصی از منابع آب وعدم وجود نظارت کافی از سوی ارگانهای مسؤول؛

– تداوم روند جاری از جهت امکانات رفاهی و تاسیسات زیر بنایی تفریحی در کوتاه مدت اثرات مشهودی ندارد، لکن در طولانی مدت بر روندهای گردشگری منطقه اثرات و تبعات منفی بر جای خواهد گذاشت،زیرا تمایل گردشگر به بازدید از مناطقی که از خدمات مناسب بهره مندند بیشتر است و بالعکس.

با توجه به موارد فوق فرضیه اول تحقیق یعنی به نظر می رسد روستاهای دهستان آبگرم ازتوانایی وپتانسیل های کافی برای جذب گردشگر برخوردار هستند،اثبات می شود وهمچنین فرضیه دوتحقیق یعنی به نظر می رسد روستاهای دهستان آبگرم از امکانات کافی برای پاسخ گویی به نیازهای تفریحی و گذران اوقات فراغت برخودارنیستند، نیز اثبات می شود.

نتیجه گیری و پیشنهادات

روستاهای دهستان آبگرم سرعین ترکیبی از جاذبه های انسانی وطبیعی شکل شده است در قالب این ترکیب دهستان دارای مجموعه ای از نقاط قوت و نقاط ضعف می باشد که در ارتباط با فضای اطراف خود دارای فرصت ها و تهدیدهایی نیز می باشد. آنچه که در این زمینه قابل توجه است این است که جدای از بر شمردن تک تک نقاط ضعف و قوت، فرصت ها وتهدیدهای دهستان ، چگونگی ارتباط این ویژگی ها با هم و بر اساس آن استخراج نتایج و رسیدن به طرح ها و پروژه های اجرایی نیاز دهستان می باشد.

به طور کلی هنوز ساز وکارهای لازم برای بهره برداری بهینه از پتانسیل های بالقوه و بالفعل منطقه شکل نگرفته و تا شکل گیری نیز راهی دراز در پیش است . با این حال ذکر این نکته لازم است که عزم و اراده لازم برای توسعه و گسترش گردشگری در منطقه هم از طرف دستگاهها و نهادهای مدیریتی و مسئوول مرتبط با گردشگری و هم از طرف مردم و ساکنان محلی شکل گرفته است باتوجه به آن چه ذکرشد پیشنهادات زیر ارائه می شود:

– شناسایی وامکان سنجی دقیق پتانسیل های طبیعی ومعرفی این جاذبه ها در سطح ملی و بین المللی؛

– ایجاد وب سایت مخصوص دهستان وبرنامه ریزی برای جذب گردشگر از کشورهای حوزه خلیج فارس؛

– برنامه ریزی برای استفاده ازجاذبه کوهستانی و برفی بودن منطقه برای ورزش های مثل یخچال نوردی،صخره نوردی ، پرواز با کایت ، ساخت سکوهای دیدبانی در ارتفاعات؛

Archive of SID

www.SID.ir

– ارتقاء وضعیت بهداشتی،درمانی،تفریحی،پذیرایی و زیر بنایی روستاهای دهستان مورد نظر؛

– شناسایی دقیق محل اقامت ایلات و عشایر و هماهنگی با سران آنها،تدارک امکانات پذیرایی از مسافران در چادرها؛

– برگزاری جشنواره های فرهنگی،تاریخی،هنری در منطقه با هدف معرفی هرچه بیشتر روستاهای دهستان؛

– احداث و ایجاد و وصل مسیرهای گردشگری بین نقاط جذاب و دیدنی روستاها؛

– بایستی در تمامی طرح وبرنامه های که برای شهر سرعین تهیه و اجرا می شود به روستاهای حوزه نفوذ آن توجه شود و شرایط سهیم شدن آنها در فرآیند توسعه گردشگری لحاظ شود؛ یعنی باید به پیوند دادن جاذبه های شهر سرعین به جاذبه های روستاهای اطراف اقدام شود؛

– بازسازی وترمیم ومحوطه سازی برای آثار باستانی موجود در روستاها؛

– زمینه سازی هرچه بیشتر برای جلب مشارکت های مردمی،

– تاکید هرچه بیشتر برگردشگری درون استانی ونیز جذب گردشگران از استان های مجاور؛

– تلاش برای رفع محدودیت ها و موانعی که اداره منابع طبیعی برای ایجاد بوفه و مغازه در دهستان اعمال می کند؛

– هدف گیری سرمایه گذاری ها باید به سمت سرمایه گذاری طبیعت درمانی و ایجاد مراکز تفریحی و سرگرمی باشد تا برای زمان های فراغت مسافران که اتفاقاًزمان قابل ملاحظه ای است،برنامه ریزی صورت گیرد که هم مدت زمان اقامت و هم نحوه ی استفاده از آب و طبیعت توسط مسافران اصلاح خواهد شد؛

– حمایت دولت از سرمایه گذاران با الویت حمایت از سرمایه گذاران بومی از طریق اعطای وام های با نرخ بهره پایین؛

منابع و ماخذ

۱- اداره کل حفاظت محیط زیست استان اردبیل،۱۳۸۷؛اثر طبیعی سبلان؛برشورتبلیغاتی اداره کل حفاظت محیط زیست استان اردبیل.

۲- اسبقیان؛شاهین؛۱۳۸٤؛سرعین بهشت آب های گرم؛نشرشیخ صفی؛اردبیل.

۳- استانداری اردبیل؛۱۳۸۷؛طرح سرمایه گذاری روستای نمونه گردشگری ویند کلخوران؛تهیه شده توسط واحد دهیاری ها استانداری اردبیل.

٤- ایمانی ؛بهرام؛۱۳۸۸، اثرات گردشگری در توسعه روستایی(مطالعه موردی : دهستان آبگرم بخش سرعین در استان اردبیل)؛ پایان نامه کارشناسی ارشددانشگاه تهران .

۵- رحمتی؛منصور؛۱۳۸۷؛تاثیر ارتقاء سطح سیاسی فضایی بر گسترش توریسم (مورد مطالعه: استان اردبیل) پایان کارشناسی ارشد جغرافیایی سیاسی دانشگاه تربیت مدرس.

٦- رضوانی؛محمد رضا؛۱۳۸۳؛مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران؛ نشرقومس؛ تهران.

Archive of SID

www.SID.ir

۷- رهنمایی؛محمد تقی؛۱۳۸۰؛توسعه جهانگردی ونقش آن در سیاست ساماندهی ساختار اقتصادی؛مجله گردشگری شماره یک.
۸- سازمان میراث فرهنگی؛صنایع دستی؛گردشگری استان اردبیل؛۱۳۸۵؛طرح آمار گیری مسافران سرعین در تابستان ۸۵.
۹- سنایی؛مهدی؛۱۳۸٦؛عملکرد و نقش گردشگری درتوسعه پایدار نواحی روستایی؛پایان نامه دکتری؛دانشگاه تهران.
۱۰- شرکت آباد گسترمهرگان؛۱۳۸۷؛بروشور تبلیغاتی آلوارس مهرگان.
۱۱- صادق مغانلو؛حسینعلی؛۱۳۸۲؛جاذبه های گردشگری سرعین؛انتشارات باغ اندیشه؛اردبیل.
۱۲- قادری؛زاهد؛۱۳۸۳؛اصول برنامه ریزی توسعه پایدار گردشگری روستایی؛انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور.
۱۳- کرمی؛ چگینی؛ ۱۳۸٦؛ بررسی روند جهانگردی در ایران؛ ماهنامه پیام سبز؛سال هفتم؛ شماره ی٦۱ و٦۰.
۱٤- کریم پناه؛رفیق؛۱۳۸٤؛تحلیل اکوتوریسم ونقش آن در توسعه منطقه ای استان کردستان؛ پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
۱۵- مرکزخدمات کشاورزی سرعین؛۱۳۸۷؛جزوه ی بررسی وضعیت کشاورزی و اقتصادی روستاهای تحت پوشش مرکز خدمات کشاورزی سرعین.
۱٦- مطیعی لنگرودی؛سید حسن؛ایمانی؛بهرام؛۱۳۸۵؛نقش گردشگری دراقتصادی روستایی ایران مجله علوم جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، شماره سوم.
۱۷- نصرتی؛ماهره؛۱۳۸۷؛امکان سنجی توسعه گردشگری درنواحی روستایی؛مطالعه موردی:کرگانرود؛پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.

18 - Garrod, Brain, Wornell, Roz, Youell, Ray, 2006. Re- Conceptualising rural resources as Countryside capital: The Case of rural tourism. JOURNAL of RURAL STUDIES, www. elsevier.Cam.

۱۹- kajanus, miika, kangas, jyrki , kurttila, 2004,The use of value focused thinking and the A,WOT hybrid method in turism management, Tourism management, www.elserier.com.

20 - www.irandoe.ir

Archive of SID

www.SID.ir